

JUDr. Pavel Koukal

Je advokátem v kanceláři Rödl Legal, s.r.o., kde vede tým pro poskytování compliance služeb a služeb prevence korporátní odpovědnosti. V rámci své specializace se dlouhodobě zaměřuje na praktická řešení vzájemně propojených otázek v oblastech corporate governance, compliance a risk managementu, včetně úzkého propojení vnitřního kontrolního systému a funkce compliance. Kromě své ostatní přednáškové a publikační činnosti je již řadu let i lektorem ČIIA, kde se mj. pravidelně věnuje problematice interní investigace v organizacích.

Interní investigace v prostředí vnitřního kontrolního systému

Interní postupy pro zjišťování, prověřování a vyhodnocování relevantních skutečností, které dnes jsou i v prostředí vnitřní kontroly a vnitřního kontrolního systému souhrnně označovány jako interní investigace, se vyznačují specifickou povahou a řadou právních i jiných úskalí. Cílem tohoto článku je upozornit na ty vybrané otázky interní investigace, které jsou primárně určující pro její provádění v prostředí vnitřního kontrolního systému.

K širším souvislostem interní investigace

Interní investigace, resp. interní vyšetřování, je souhrnné označení pro specifické interní postupy uvnitř organizací, které nemají v kontextu české ani evropské právní úpravy jasný legislativní rámec, a pohybují se tak do značné míry v určité „šedé zóně“. V tomto směru přitom v praxi dochází v řadě případů k disproporcím, kdy sice i existuje obecná hmotně právní úprava „základu“ k provedení interního šetření, ale z druhé strany k tomu chybí potřebná úprava procesních pravidel a nástrojů.

Z těchto důvodů je tak zcela zásadní, aby tuto absenci závazné právní úpravy nahrazovala příslušná interní úprava ve formě závazného příkazového dokumentu, kterým může být, s ohledem na druh a právní formu organizace,

například závazná interní směrnice, organizační pokyn apod.

Bez existence takové interní úpravy, která by alespoň interně upravovala postavení, úkoly a oprávnění pověřené „vyšetřující“ osoby, je velmi obtížné si představit, na jakém základě a jakými konkrétními nástroji by mohla být interní investigace v praxi prováděna.

Při neexistenci použitelné právní úpravy nabývá v těchto souvislostech zásadního významu ta skutečnost, že interní investigací se zabývá hned několik mezinárodních norem ISO, které dávají v tomto směru alespoň potřebný normativní rámec v podobě globálně respektovaných a unifikovaných požadavků.

Vedle dílčích požadavků, které jsou ve vztahu k procesu interní investigace obsaženy v nadstavbových normách ISO pro compliance management systém (ISO 37301) a whistleblowing management systém (ISO 37002), je klíčovou normou pro oblast interního vyšetřování norma / technická specifikace ISO/TS 37008 (Internal investigations of organizations – Guidance), která byla převzata i jako česká technická norma ČSN P ISO/TS 37008 (Interní vyšetřování organizací – Návod).

K tomu je třeba zdůraznit, že ISO/TS 37008 je v souvislostech interní investigace normou obecnou a univerzální, což znamená, že se vztahuje na veškerá interní vyšetřování, bez ohledu na to, v jakém interním prostředí anebo právním kontextu organizace k interní investigaci dochází.

Co je interní investigace

V bodě 3.1 normy ISO/TS 37008 je uvedena poměrně široká definice pojmu interního vyšetřování, kterým se rozumí „profesionální proces zjišťování skutečností, zahájený organizací nebo pro organizaci, za účelem zjištění skutečností v souvislosti s údajným nebo předpokládaným protiprávním jednáním, jiným škodlivým jednáním anebo nedodržování interních směrnic nebo jiného nesouladu (non-compliance)“.

Na tomto místě je třeba připomenout, že konkrétní začlenění interní investigace do vnitřního prostředí vždy závisí na úvaze, potřebách a rozhodnutí příslušné organizace. Obecně je toto začlenění možné nastavit buď na úrovni prostředí vnitřní kontroly a vnitřního kontrolního systému (kterou se zabýváme v tomto článku), nebo na vymezené úrovni compliance management systému anebo pak případně na zcela specifické úrovni vnitřního oznamovacího systému podle zákona č. 171/2023 Sb., o ochraně oznamovatelů, a to v rámci procesu „posuzování důvodnosti oznámení“.

Tyto jednotlivé úrovně nastavení interní investigace pak souvisejí i s možným organizačně právním základem pro vlastní zahájení interní investigace v konkrétním případě, kterým zpravidla je buď formalizovaný pokyn vedení organizace, anebo kvalifikované oznámení o protiprávním jednání v režimu zákona o ochraně oznamovatelů, jehož podání ze zákona automaticky „spouští“ příslušné interní postupy prováděné příslušnou osobou.

„Konkrétní začlenění interní investigace do vnitřního prostředí vždy závisí na úvaze, potřebách a rozhodnutí příslušné organizace.“

Pokud bychom se pokusili vymezit v praxi nejčastější oblasti, kde se uplatňuje interní investigace v prostředí vnitřní kontroly a vnitřního kontrolního systému, tak jde nepochybně o porušování interních směrnic a opatření spojených s nakládáním s majetkem, interní finanční podvody a korupce, diskriminaci a obtěžování, konflikty na pracovišti a porušování pravidel IT bezpečnosti a kybernetické bezpečnosti.

Ačkoliv ve shora uvedených souvislostech hovoříme o procesu interního vyšetřování, tak to samozřejmě neznamená, že jeho provedením musí být vždy pověřena jen „interní osoba“, tj. osoba či osoby v postavení zaměstnance dané organizace anebo v jiném postavení (služební osoba, příslušník bezpečnostního sboru atd.). Sama norma ISO/TS 37008 v této souvislosti uvádí, že interní vyšetřování může být prováděno jak výhradně jen s využitím interních personálních zdrojů, tak i s pověřením externích osob (pracovníků externí advokátní kanceláře, auditorské firmy aj.), anebo je možná i kombinovaná forma vyšetřovacího týmu, sestaveného z pověřených zaměstnanců i externích osob.

Principy interní investigace a jejich aplikace na vnitřní kontrolní systém

Pokud jde o základní principy (zásady) interní investigace, tak tyto rovněž nalezneme v normě ISO/TS 37008, přičemž všechny jsou plně aplikovatelné i na provádění interního vyšetřování v prostředí vnitřního kontrolního systému. Patří mezi ně zásady nezávislosti, objektivity a nestrannosti, důvěrnosti, kompetentnosti a profesionality, jakož i zásada legálnosti a souladu s právními předpisy a zásada respektování práv a ochrany soukromí a osobních údajů.

Důležité v tomto směru je, že se nejedná „pouze“ o základní výkladová pravidla, ale současně i to, že základní zásady samy o sobě představují relativně samostatný soubor požadavků, jež musí vždy splňovat každý zavedený proces interní investigace. Bez interního nastavení a průběžného plnění těchto elementárních „kvalifikačních“ požadavků je třeba interní vyšetřování vždy považovat za „non-compliance“, a to bez ohledu na to, zda by jednotlivé postupy a nástroje byly jinak prováděny ve shodě s ISO/TS 37008, anebo jinými zdroji „best practice“.

Hned u první obecné zásady, kterou je zásada nezávislosti, ale můžeme v praxi narazit na řadu úskalí. Ne vždy totiž vnitřní uspořádání dané organizace umožňuje, aby osoba s odpovědností za výkon interní investigace měla nezávislé postavení v tom směru, že má přímý přístup ke statutárnímu orgánu (vedoucímu organizační složky státu atd.), a tedy bez toho, že by mezi ní a vedením již nestál jiný vedoucí zaměstnanec (pracovník).

V prostředí vnitřní kontroly a vnitřního kontrolního systému, a to zejména u středních a malých organizací, je třeba vždy věnovat zvláštní pozornost splnění požadavků na objektivnost a nestrannost interního vyšetřování. Vedle samozřejmě nutnosti vyloučení střetu zájmů na straně pověřené osoby interního vyšetřovatele

totiž nelze pominout ani případné riziko ovlivnění jeho postupu z důvodů osobních anebo přátelských vztahů na pracovišti.

Předpoklady pro řádné vedení interní investigace

Předpoklady pro řádné vedení interní investigace v prostředí vnitřního kontrolního systému lze v zásadě rozdělit do dvou základních skupin. První skupinu přitom tvoří výchozí organizačně právní předpoklady a druhou skupinu pak předpoklady organizačně technické a materiální.

V rámci skupiny organizačně právních požadavků jde primárně o vytvoření příslušného interního normativního základu pro organizaci a provádění interního vyšetřování, kterým je vydání závazného příkazového dokumentu. Jak již bylo zmiňováno v úvodu tohoto článku, tak konkrétní podoba takového příkazového dokumentu je vždy odvislá od druhu a právní formy organizace, zpravidla jde o interní směrnice nebo organizační pokyny.

Co do svého obsahu by měl příkazový dokument interně upravit zejména základní nastavení a organizační strukturu procesu interní investigace, postavení a interní oprávnění pověřených osob, povinnost součinnosti všech zaměstnanců a organizačních úseků, konkrétní postupy při vedení vyšetřování, včetně přehledu vyšetřovacích nástrojů, jakož i otázky spojené s ukončením interního vyšetřování a sestavení závěrečné zprávy. Nedílnou součástí příkazového dokumentu musí rovněž být interní úprava s vyšetřováním souvisejících právních otázek, zejména pracovních právních souvislostí a ochrana soukromí a osobních údajů dotčených osob.

Pokud jde o organizační technické a materiální předpoklady, tak ty na straně organizace představují předpoklady nezbytné k zajištění potřebných personálních, finančních, prostorových a jiných zdrojů

pro vedení interního vyšetřování v organizaci. V tomto směru přitom mimo jiné jde i o zajištění potřebných technických prostředků (včetně záznamové techniky) a vhodných zabezpečených prostor k tomu, aby zde pověřená osoba mohla provádět vyšetřovací rozhovory (interview).

Co zahrnuje interní investigace

Samotný proces interní investigace je poměrně složitý a vyžaduje od pověřené osoby, aby od počátku sledovala a zajišťovala průběžné plnění řady dílčích úkolů a povinností. Tento „standardní“ postup je přitom samozřejmě v konkrétních případech dále ovlivňován i vlastním obsahem předmětu interního vyšetřování, který na začátku může být i poměrně obecný a neurčitý.

„Vedle samozřejmé nutnosti vyloučení střetu zájmů na straně pověřené osoby interního vyšetřovatele totiž nelze pominout ani případné riziko ovlivnění jeho postupu z důvodů osobních anebo přátelských vztahů na pracovišti.“

Před vlastním zahájením procesu interní investigace je třeba vždy splnit tři základní úkoly, bez nichž není možné dovést interní vyšetřování do úspěšného konce. Prvním úkolem je věcné a právní vymezení předmětu interní investigace a s tím spojené předběžné posouzení oznámení, které pak určuje i zbývající dva úkoly. V případě, že je to nezbytné, tak pověřená osoba musí provést tzv. neodkladné úkony, jejichž cílem je zajištění dat a dalších důkazů ještě před zahájením vyšetřovacích úkonů. A konečně třetím základním úkolem pověřené osoby je sestavení plánu interní

investigace (vyšetřovacího plánu), se kterým je spojeno stanovení vyšetřovací strategie a taktiky, sestavení plánu vyšetřovacích úkonů, zapojení dalších osob do procesu interní investigace, a případně i další otázky konkrétního postupu.

Při provádění interní investigace jsou ze strany pověřené osoby využívány standardní nástroje, kterými primárně jsou vhodné vyšetřovací úkony. K vyšetřovacím úkonům, které se nejčastěji využívají v interní investigaci, patří zejména dotazování a rozhovory (interview), vyžadování podkladů a informací, zajišťování odborných vyjádření a posudky anebo vlastní vyhledávání informací a odborné rešerše.

Složitě a současně i právně velmi citlivé jsou pro vedení interní investigace otázky spojené s dotazováním dotčených osob a s takto formalizovanými rozhovory (interview). Pověřená osoba v tomto směru musí věnovat velkou pozornost už samotné přípravě na interview, a to zejména vhodné formulaci otázek, výběru místa a době konání interview. K tomu pak přistupují i čistě formální náležitosti, jako je druh a forma protokolu (zápisu), předchozí poučení dotčené osoby anebo odsouhlasení textu a podpis zápisu.

Po skončení interní investigace v dané věci musí vždy následovat závěrečné vyhodnocení a sestavení závěrečné zprávy, která se spolu s příslušnou dokumentací předkládá vedení organizace, a to spolu s návrhem přijetí nápravných opatření. ■